

JAMIYATIMIZDA O'QITUVCHILIK KASBIGA QO'YILGAN PEDAGOGIK TALABLAR

Ziyodullayeva S.Sh

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o'qituvchisi

Abdusattorova Marjona Olim qizi

IPU Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

347-22-guruh talabasi

ANNOTATSIYA : Mazkur maqola bugungi kun o'qituvchisiga qanday pedagogik talablari qo'yilmoqda va bugungi kun o'qituvchisi qanday bo'lmog'i zarurligi haqida ma'lumotlar keltirilgan.

KALIT SO'Z. Ta'lim, pedagog, o'rta ta'lim, kasbiy ta'lim, kasbiy pedagogika.

Аннотация: В данной статье описано, какие педагогические требования предъявляются к современному учителю и каким должен быть современный учитель.

Ключевые слова: Образование, педагог, среднее образование, профессиональное образование, профессиональная педагогика.

Abstract: This article describes what pedagogical requirements are imposed on today's teacher and how a teacher should be today.

Key words: Education, pedagogue, secondary education, professional education, professional pedagogy.

Kirish. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonunida (1997y.) ta'lim davlatimiz ijtimoiy taraqqiyoti sohasida ustivor deb e'lon qilinishi pedagogika fani zimmasiga juda katta mas'uliyatli ulug'vor vazifalarni yukladi. Juda boy ilmiy, ma'naviy, madaniy, diniy merosimizni qayta tiklash ularni

zamon ruhi talabi bilan uyg'unlashtirib faqat shaxsiy, milliy manfaat kasb etib qolmasdan umumjahon ma'naviy, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga ulkan hissa bo'lib qo'shilmogda. O'sib kelayotgan yosh avlod va ularning kelajakda qanday kasb-hunar egallashlariga qarab, Respublikamiz kelajagini tasavvur qilsa bo'ladi. Yoshlar farovon hayotimiz mezonidir. Xuddi shu ma'noda yoshlarning ta'lim-tarbiyasiga jiddiy e'tibor bermog'imiz lozim. Yoshlar ta'lim-tarbiyasi har bir otanonaning, o'qituvchi-tarbiyachining Vatan oldidagi muqaddas burchidir. Pedagogika-katta san'atdir. Bu san'atga pedagog osongina, o'z-o'zidan erisha olmaydi. Mashhur pedagog Yan Amos Komenskiy "O'qituvchilik yer yuzidagi har qanday kasbdan ko'ra yuqoriroq turadigan juda faxrli kasb" ekanligini ta'kidlaydi. O'qituvchi obrazini tasvirlar ekan, uning shaxsida quyidagi fazilatlar bo'lishi kerakligini aytadi: vijdonli, mehnatkash, sabotli, axloqli, o'z ishini sevuvchi, o'quvchilarga otalaridek muomala qiluvchi, ularda bilimga havas uyg'otuvchi, o'quvchilarni o'z ortidan ergashtiruvchi va o'z e'tiqodiga ega bo'lgan shaxs.

"Ta'lim to'g'risida"gi qonunda belgilab qo'yilishicha tegishli ma'lumoti, kasbiy tayyorgarligi bo'lgan va ma'naviy-axloqiy fazilatlarga ega bo'lgan shaxslar pedagogik faoliyat bilan shug'ullanish huquqiga ega.

Pedagogik oliy ma'lumotga ega bo'lmagan shaxslarga qayta tayyorlash kurslaridan o'tgachgina ta'lim tashkilotlarida pedagogik faoliyat bilan shug'ullanish huquqi beriladi. Odamzodning hayotiy va aqliy tajribasi ortib, turmush kechirish tarzi xilma-xillashib, mehnat taqsimoti yuzaga kelib turli fanlar paydo bo'la boshlashi bilan Pedagogika ham inson faoliyatining alohida sohasiga aylandi. Ta'lim va tarbiyaga doyr qarashlar tizimi shakllandi. Lekin bular darhol pedagogik nazariy tizimlar sifatida emas, balki milliy fikr tarbiyaga daxldor qarashlar, aqidalar, hikmatlar tarzida namoyon bo'ldi. Yozuv paydo bo'lishi bilan pedagogik qarashlar yozuvga ko'chiriladigan bo'ldi. Antik davrdagi mutafakkirlarning ta'limtarbiya borasidagi fiqolari markazida yetuk insonni

shakllantirishga intilish istagi turardi. Shumer, Misr, Xitoy, Hindiston va O'rta Osiyodagi turli madaniyma'rifiy obidalar moddiy madaniyat namunalarigina bo'lib kolmay, o'z davridagi buyuk pedagogik meros hamdir. 20-asr boshlaridan qiyosiy pedagogika fani Pedagogikaning alohida tarmog'i sifatida dunyoga keldi. Unda jahondagi turli xalqlarning pedagogik qarashlari va ta'lim-tarbiya tizimi qiyosiy-genetik yo'sinda bir-biriga solishtirilgan holda o'rganildi. Pedagogikaning bu tarmog'i ta'lim-tarbiya borasidagi eng ilgor usul va yondashuvlarni solishtirish, maqsadga muvofiklarini muayyan milliy pedagogik fan va amaliyotga tatbiq qilish imkonini beradi. Mamlakatimizda hozircha qiyosiy pedagogika alohida fan sifatida shakllanmagan bo'lsada, bu borada jiddiy izlanishlar amalga oshirilgan.

Tarixi. Pedagogika inson faoliyatining eng qad. turidir. U odam bilan birga paydo bo'lgan va odamning odamligini, uning oila, jamoa hamda jamiyat bo'lib yashashini ta'minlab turgan fan va amaliyotdir. Insoniyat mavjud tajribalarni o'rganish va boshqalarga o'rgatishni yo'lga qo'ya boshlagan vaqtdan, ya'ni Pedagogika paydo bo'lganidan buyon hamda shu tufayligina mavjuddir. Pedagog misli yonib turgan shamga o'xshaydi. O'zi yonib atrofga nur-ziyo taratadi. Ma'lumki, barcha kasb egalarini avvalo ustoz-muallim tarbiyalaydi. Ustoz - ilm o'rgatuvchi, yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi, tarbiyalovchi murabbiydir. Dastlabki saboqni ham o'qituvchi beradi. Ona-Vatan so'zlarining ma'nosini, mohiyatini ham o'qituvchi o'rgatadi. Shuning uchun ham barcha kasb egalari ichida o'qituvchilik-muallimlik kasbi o'ta sharaflilik va mas'uliyatli hisoblanadi. Zero, Prezidentimizning "O'zbekistonda bugungi boshlab eng hurmatli, eng e'zozli inson bu muallim! " yoki "O'qituvchini hurmat qilmaganni men ham hurmat qilmayman! ", deb ta'kidlab aytganlari o'qituvchilik kasbining nechog'lik sharaflilik kasb ekanligidan dalolat beradi. Zamonaviy o'qituvchi qanday bo'lishi zarur? Mustaqillikning ilk kunlaridan boshlab ushbu muammoga yechim topish uchun insonlar bosh qotirishdilar. O'qituvchining kasbiy mahoratlarini milliy an'ana va urf-odatlarimizdan, qadriyatlarimizdan, kelib chiqib takomillashtirishimiz kerak.

Chunki yurtimizda ta'lim va tarbiya urf-odatlariga tayangan ravishda bir xil olib boriladi. Ta'limni tarbiyadan, tarbiyani esa ta'limdan ajratib bo'lmaydigan tushunchalardir, Yurtimizdagi global o'zgarishlar fan-texnologiyalarining kun sayin rivojlanib borishi o'qituvchidan yuksak mahoratni, o'tkir irodani, psixologik quvvatni chuqur bilim va mulohazali bo'lishni talab qiladi. Hozirgi zamon o'qituvchisi o'z mutaxassisligiga oid bilimlar bilan birga pedagogik va psixologik bilimlarni hamda turli fan yo'nalishlari bo'yicha maxsus bilimlarga ega bo'lgan kasbiy tayyorgarlik, yuksak axloqiy fazilatlarni egallagan bo'lishi zarur.

- O'qituvchi eng avvalo ma'suliyatli.
 - O'qituvchi tabiatdan o'quvchilarni seva olishi kerak.
 - O'qituvchi jamiyat ijtimoiy hayotida ro'y berayotgan o'zgarishlar, olib borilayotgan voqealardan xabardor bo'lishi kerak.
 - O'qituvchi o'z mutaxassisligi bo'yicha chuqur va malakali bilimga ega bo'lishi kerak.
 - O'qituvchi pedagogika va psixologiya fanlarni asoslarini puxta bilishi, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ta'lim-tarbiya faoliyatini tashkil etishi kerak.
 - O'qituvchi kasbiy pedagogik faoliyatida ta'lim va tarbiyaning eng samarali zamonaviy shakl metod va vositalaridan unumli foydalana olish imkoniyatiga ega bo'lmogi lozim.
 - O'qituvchi ijodkor, talim-tarbiyaviy faoliyat tashabbuskori va yosh avlod kelajagi uchun javobgar shaxsdir.
- O'qituvchilik kasbi juda ham ma'suliyatli kasb. Chunki bu kasb egalari hech qachon xato qilishga haqli bo'lmagan insonlar.

Shifokorlar xato qilishsa bitta inson hayotiga zarar yetkazishlari mumkin, quruvchilar xato qilishsalar bitta imorat buzilishi mumkin lekin o'qituvchilar xato qilishsa butun jamiyatga xafv soluvchi insonlarni yaratib qo'yishlari mumkin. Bola xuddi bir nihol kabidir. Uni qanday parvarish qilinsa shunday bo'lib kamol topadi.

Shu bilan birgalikda, fan va texnika tezlik bilan rivojlanayotgan vaqtda ilmiy bilim, tushuncha va tasavvurlar hajmi ortib boradi. Bir tomondan, fan va texnikaning yangi soha hamda bo'limlarining differentsiallasuvi ta'minlansa, ikkinchi tomondan esa, fanlar integratsiyasi vujudga keladi shunday ekan bir bo'lajak zamonaviy mutaxassis mustaqil ravishda ta'lim olishga va o'rganishga shunday tayyorlanishiga barcha sharoitlar bor. Bu bugungi kun talabi. Chunki hozirgi zamon kompyuter asri. O'quvchilarda texnika materiallari haqida yetarlicha ma'lumot bor. Shuning uchun ham pedagoglar o'quvchilardan ham har tomonlama yetuk bo'lib yetishmoqliklari maqsadga muvofiq masalalardan biri hisoblanadi.

Xulosa.

Bugungi kun o'qituvchisiga qo'yilayotgan zamonaviy talablar.

Demokratik jamiyatda pedagoglik kasbi, "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" g'oyalarini amaliyotga tatbiq etish Respublika ta'lim olib borayotgan o'qituvchi, tarbiyachi, ishlab chiqarish ustalarining ma'naviy qiyofasi hamda kasbiy mahoratlariga ham bog'liqdir.

ADABIYOTLAR.

- 1) Ta'lim to'g'risida Qonuni O'zbekiston Respublikasining O'RQ-637 son Qonuni. 2020-yil 23-sentabr.
- 2) Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida O'zbekiston Respublikasining O'RQ-406-son Qonuni 2016-yil 14-sentabr.
- 3) O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida.